

Pirkanmaan Osuuskaupan vuosikertomus 2009

Pirkanmaan Osuuskaupan toiminta-ajatuksena

on tuottaa monipuolisia ja kilpailukykyisiä palveluja ja etuja asiakasomistajilleen Pirkanmaalla.

Pirkanmaan Osuuskaupan visiona on Halutuimmat ja kattavimmat palvelut asiakasomistajalle.

Pirkanmaan Osuuskauppa perustaa toimintansa perusarvoihin, joita ovat:

- olemme asiakasta varten
- kannamme vastuuta ympäristöstä ja ihmisistä
- uudistamme jatkuvasti toimintaamme
- toimimme tuloksellisesti.

Halutuimmat ja kattavimmat palvelut asiakasomistajalle

Asiakasomistajaa palkitseva

- *monipuolinen tarjonta*
- *asiakkaiden omistama*

Edullinen

- *hyvä hinta-laatusuhde*
- *luotettava*

Vastuullinen

- *alueellinen*
- *kehittyvä*

Mukava asioida

- *ystävällinen*
- *helppo ostaa*

Hyvä asiakasomistajamme

Pirkanmaan Osuuskaupan tehtävänä on tuottaa palveluja ja etuja asiakasomistajilleen. Liiketoiminta-alueillamme ruokakaupassa, polttonestekaupassa, käyttötavarakaupassa ja ravintolakaupassa se tapahtuu kunkin liiketoiminta-alueen paikallisessa kilpailutilanteessa.

Ruokakaupassa tavoitteenamme on edullistaa asiakkaan ostoskoria. Hintatutkimusten mukaan olemme tässä myös onnistuneet. Pienet ja isot kauppamme ovat 5–10 prosenttia edullisempia kuin vastaavia ostoskoreja tarjoavat kilpailijoiden kaupat. Ja siihen vielä päälle bonusetu. Asiakasomistajamme Pirkanmaalla saivat viime vuonna Bonusta 24,3 miljoonaa euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen 12,1 prosenttia.

Investoimme viime vuonna ennätyssumman Pirkanmaalle. Monet hankkeista oli aloitettu jo vuosia sitten. Oli siis osittain sattumaa, että kaavat valmistuivat niin monessa hankkeessa viime vuodelle.

Pirkanmaan Osuuskaupan hallitus päättää jokaisen investoinnin tarkan suunnittelun ja harkinnan jälkeen. Haluamme tuottaa palveluita tasapuolisesti ympäri Pirkanmaata. Kun verkosto täydentyy uusilla yksiköillä lähempänä asiakasta, se saattaa näkyä myynnin muutoksina jo olemassa olevissa toimipaikoissamme, joihin asiakkaat ovat liikkuneet kauempaa autoilla.

Pirkanmaan Osuuskaupan tulos käytetään Pirkanmaan alueen asiakasomistajien palveluiden kehittämiseen investoinnein ja palautuksiin asiakasomistajille. Hallitus esittää, että vuoden 2009 tuloksesta maksettaisiin Pirkanmaan Osuuskaupan asiakasomistajille ylijäämänpalautusta sekä osuuspääoman korkoa. Yhdessä Bonuksen kanssa nämä nousisivat uuteen ennätykseen, yli 29 miljoonaan euroon vuodelta 2009.

Haluan kiittää lämpimästi henkilökuntaamme onnistuneesta viime vuodesta, samoin kaikkia yhteistyökumppaneitamme ja hallintoamme hyvästä yhteistyöstä.

Tampereella 15.2.2010

Timo Mäki-Ullakko

Toiminta-ajatus ja visio	2
Tavoitekuva	3
Toimitusjohtajan katsaus	4
Osuuskaupan avainluvut	6–7
Päivittäistavarakauppa	8–10
S-Pankki	11
Käyttötavarakauppa	12–13
Asiakasomistajuus	14
Liikennemyymälä- ja polttonestekauppa	15
Ravintolakauppa	16–17
Henkilöstö	18–19
Hallinto ja johtaminen	20–23
Vastuullista toimintaa	24–25
Osa S-ryhmää	26

Asiakasomistajille hyvä vuosi 2009

Vuonna 2009 myynnin kasvu jatkui, palveluverkostoa parannettiin voimakkaasti ja asiakasomistajille maksettiin ennätysbonukset.

Talouden taantumassa asiakkaat arvostivat Pirkanmaan Osuuskaupan kokonaisedullista hintatasoa. Myynnin hyvä kasvu jatkui. Osuuskaupan liikevaihto nousi 588,1 milj. euroon. Kasvua edelliseen vuoteen oli 40,4 milj. euroa eli 7,4 prosenttia.

Ravintolakauppaa lukuun ottamatta kaikki toimialat kasvattivat liikevaihtoaan. Suurin suhteellinen kasvu, 15,4 prosenttia, kirjattiin ABC-liiketoiminta-alueelle. Paras myynninkehitys päivittäistavara-kaupassa oli lähimyymläverkostossa, Saleissa ja ABC-marketeissa.

Kuva 1 kertoo liikevaihdon tasaisesta kasvusta.

Kuva 2 kertoo myynnin jakautumisesta eri liiketoiminta-alueilla.

Palveluverkostoa laajennettiin

Palveluverkoston kehittämistä asiakasomistajien tarpeita vastaavaksi jatkettiin suunnitelmien mukaisesti. Vuoden aikana avattiin useita uusia toimipaikkoja ja olemassa olevaa verkostoa uudistettiin.

Vuoden 2009 käyttömajausinvestointien yhteismäärä oli ennätyskelliset 65,8 milj. euroa eli 11,2 prosenttia liikevaihdesta. Investointien työllistävä vaikutus oli merkittävä. Edellisenä vuonna investoinnit olivat suuruudeltaan 28,1 milj. euroa.

Kuva 3 kertoo palveluverkoston jatkuvasta kehittämisestä.

Hyvä tulostaso säilyi

Osuuskaupan toiminnan tulos oli 20,1 milj. euroa, kun se edellisenä vuonna oli 19,4 milj. euroa. Toiminnan tulos oli 3,4 prosenttia liikevaihdesta, kun se edellisenä vuonna oli 3,5 prosenttia. Ravintola-kauppaa lukuun ottamatta liiketoiminta-alueet olivat voitollisia ja paransivat tulostaan edellisestä vuodesta.

Omavaraisuusaste oli taseen loppusummasta laskettuna 53,0 prosenttia. Vuonna 2008 omavaraisuusaste oli 56,4 prosenttia. Taseen loppusumma nousi 260,7 milj. euroon. Maksuvalmius säilyi hyvällä tasolla suurista investoinneista huolimatta.

Kuva 4 kertoo, että tulostaso on säilynyt hyvänä.

Asiakasomistajille ennätysbonukset

Asiakasomistajien määrän kasvu kiihtyi vuonna 2009. Asiakasomistajia oli vuoden lopussa 142 567 määrän kasvaessa 11 585 asiakasomistajalla. Vuoden lopussa 59,5 prosenttia Pirkanmaan alueen talouksista oli asiakasomistajia. Pirkanmaan Osuuskaupan bonusmyynnin osuus kokonaismyynnistä oli 84,7 prosenttia, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen 2,7 prosenttiyksikköä.

Asiakasomistajat saivat vuonna 2009 Bonusta 24,3 milj. euroa,

jossa oli kasvua edelliseen vuoteen 2,6 milj. euroa eli 12,1 prosenttia. Maksutapaetuna S-Etukortilla maksetuista ostoksista asiakasomistajille tilitettiin 0,4 milj. euroa.

Lisäksi asiakasomistajille maksettiin edustajiston päätöksen mukaisesti vuoden 2008 tuloksen perusteella osuuspääoman korkoa 1,0 milj. euroa ja ylijäämänpalautusta yhteensä 3,4 milj. euroa.

Pirkanmaan Osuuskaupan hallitus esittää, että asiakasomistajat tulisivat saamaan myös vuodelta 2009 osuuspääoman korkoa 8 prosenttia eli yhteensä 1,0 milj. euroa ja ylijäämänpalautusta 0,7 prosenttia ostoista eli yhteensä 3,7 milj. euroa. Kasvua tässä 29,5 milj. euron Bonuksen, maksutapaedun, osuuspääoman koron ja ylijäämänpalautuksen yhteismäärässä olisi 3,4 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Asiakasomistajaa kohden kokonaispalkitseminen on keskimäärin 213 euroa.

Vuoden 2010 näkymät

Alkaneen vuoden näkymät ovat epävarmat kansainvälisestä suhdan-tilanteesta johtuen. Taloustilanteen epävarmuudesta ja elpymisen hitaudesta huolimatta Pirkanmaan Osuuskaupan vuoden 2010 näkymät myynnin ja talouden osalta näyttävät kohtuullisilta.

Kokonaismyynnin odotetaan kasvavan uusien toimipaikkojen myötä. Toiminnan tuloksen ennakoidaan laskevan vuodesta 2009 pääasiassa investoinneista ja uusien yksiköiden avauskustannuksista johtuen.

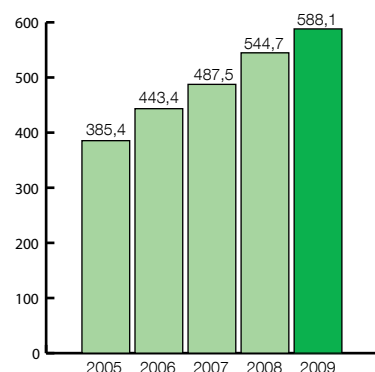
Konsernin maksuvalmius säilyy vuonna 2010 hyvällä tasolla. Vuoden 2010 investoinnit ovat suunnitelmien mukaan noin 40 milj. euroa. Investoinnit suuntautuvat erityisesti käyttötavara-kaupan kehittämiseen.

Suurimmat investointikohteet ovat Prisma Lielahden rakentaminen, Sokoksen kiinteistön saneerauksen viimeinen vaihe, Kolmenkulman Kodin Terran ja ABC-liikennemyymälän rakentamisen loppuunsaattaminen sekä Koivistonkylän ja Ideaparkin Prismojen muutostyöt.

Henkilöstön määrä kasvoi

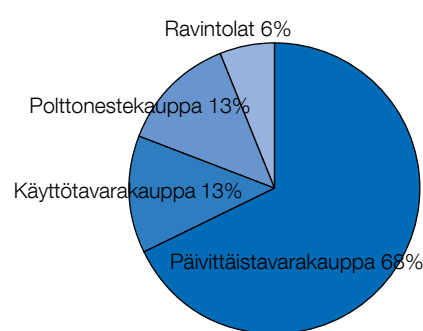
Pirkanmaan Osuuskaupan henkilöstön määrä oli vuoden lopussa yhteensä 2 386, kasvua edelliseen vuoteen oli 171 henkilöä. Luvussa eivät ole mukana kausityöntekijät. Kokoaikaisiksi muutettuna henkilömäärä oli keskimäärin 1 669, siinä oli lisäystä edellisen vuoden vastaavaan 66 henkilöä eli 4,1 prosenttia.

Liikevaihto
milj. euroa

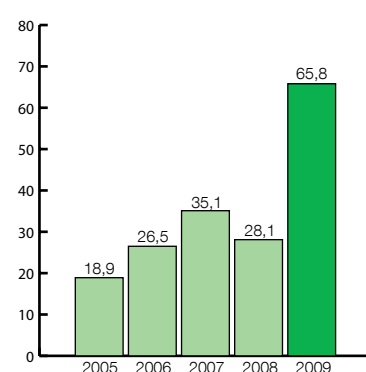
Kuva 1

Myynnin jakautuminen
eri liiketoiminta-alueilla

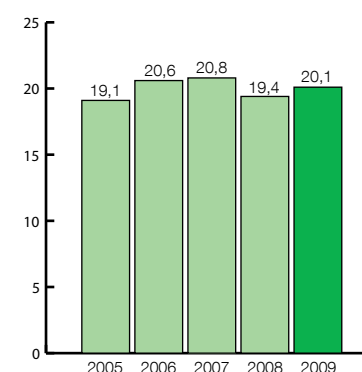
Kuva 2

Bruttoinvestoinnit
milj. euroa

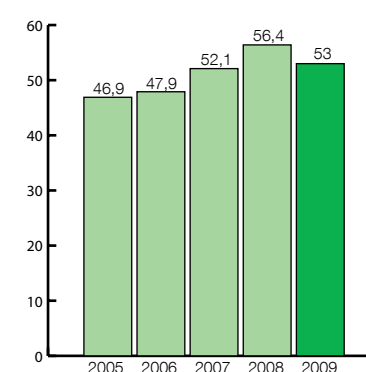
Kuva 3

Toiminnan tulos
(ylijäämä ennen satunnaiseriä)
milj. euroa

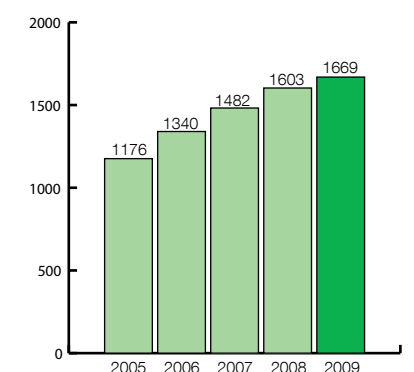
Kuva 4

Omavaraisuusaste
%

Kuva 5

Henkilöstö
lkm (kokoaikaisiksi muutettuna)

Kuva 6

Päivittäistavarakauppa jatkaa kasvuaan

Vuonna 2009 Pirkanmaan Osuuskauppa vakiinnutti asemansa päivittäistavarakaupan markkinajohtajana omalla toimialueellaan. Palveluja tuotiin lähelle asiakasomistajia eri puolilla maakuntaa.

Päivittäistavarakaupan myynnin kasvu oli 6,5 prosenttia, mikä oli alan yleistä kasvua enemmän.

Markkinaosuus lisääntyi noin yhdellä prosenttiyksiköllä. Hyvien lukujen taustalla on ennen muuta asiakasomistajamäärän edelleen jatkunut kasvu. Päivittäistavarakaupassa asiakasomistajien osuus kokonaismyynnistä on suuri, noin 80 prosenttia.

Markketkaupan myynti, joka sisältää myös käyttötavarakaupan myynnin, oli vuonna 2009 yhteensä 533 miljoonaa euroa. Tuloksellisesti vuosi oli markketkaupassa ennakoitua parempi.

Markkinajohtajana osuuskauppa laajentaa ja kehittää jatkuvasti valikoimiaan sekä kasvattaa verkostoaan. Tavoitteena on asiakasomistajien entistä parempi palvelu.

Lisää lähikaupan palveluja

Pirkanmaan Osuuskaupan päivittäistavarakaupan palvelutarjonta on monipuolinen ulottuen pienistä lähikaupoista kaupan suuryksiköihin.

Viime vuonna osuuskauppa kehitti merkittävästi lähikaupan palvelutarjontaansa eri puolilla maakuntaa. Uudet nykyaikaiset S-marketit avattiin Nokialle, Urjalaan, Pälkäneelle ja Mänttään. S-marketit ovat laajan valikoiman ruokakauppoja, joissa panostetaan mm. pysyvästi edulliseen hintatasoon, ostamisen helppouteen ja tuoreuteen.

Uudet Sale-lähimyymälät perustettiin Ylöjärvelle (Sale Metsäkylä) sekä Tampereelle ABC-liikennemyymälä Kalevan yhteyteen. Sale-ketjun päivittäistavaravalikoima on suunniteltu vastaamaan kuluttajien arjen ostotarpeisiin.

Ruokakaupan tarjontaa monipuolistavat Prismojen päivittäistavaraosastot ja Sokos-tavaratalon Sokos-herkku. Keväällä 2009 avattiin uudessa Linnainmaan Prismassa entistä S-marketia merkittävästi suurempi ja valikoimiltaan laajempi päivittäistavaraosasto. Sokos-tavaratalon päivittäistavaraosaston laajennus aloitettiin tammikuussa 2010.

Uusien tilaratkaisujen ansiosta ruokakaupan valikoimia pystytään monipuolistamaan ja kasvattamaan. Tarkoitus on tehdä asiakasomistajille Tampereen keskustaan houkutteleva ruokakauppa, jonka perushinnat ovat S-marketin tasolla.

Uusia Prismoja

Pirkanmaan Osuuskauppa osti vuoden 2010 alussa Suomen Lähikauppa Oy:ltä Tampereen Koivistonkylässä ja Lempäälän Ideaparkissa sijainneiden Euromarketien liiketoiminnan. Niiden muutostyöt Prismoiksi alkoivat heti kuluvan vuoden alussa, ja uudet päivittäistavaraosastot saatiin auki tammikuussa. Uusien markettien myötä osuuskaupan Prismojen lukumäärä nousi viiteen.

Kuudennen Prisman rakennustyöt on aloitettu Lielahdessa, ja avajaisia vietetään alkuvuodesta 2011.

Osuuskauppa kehittää päivittäistavarakaupan verkostoaan edelleen kaikissa liikeideoissa. Uusia yksiköitä perustetaan etenkin sinne, missä osuuskaupan palvelut eivät vielä ole riittävän lähellä asiakasomistajia.

Osuuskauppa toimii pitkäjänteisesti ja toteuttaa suunnitteleman investoinnit talouden taantumasta huolimatta. Uudet ja uudistetut markketkaupan yksiköt työllistävät lähivuosina lisää uusia kaupan ammattilaisia.

Vastuullisuutta arjessa

Osuustoiminnallisena yrityksenä Pirkanmaan Osuuskauppa toteuttaa kaikessa toiminnassaan vastuullisuuden periaatetta.

Päivittäistavarakaupan vastuullisuuteen kuuluu mm. se, että asiakkaita kuunnellaan ja heillä on mahdollisuus antaa palautetta. Riittävän laajat valikoimat, tasainen laatu, edullinen hintataso sekä tuotteiden hyvä saatavuus päivästä ja kellonajasta riippumatta ovat keskeisiä asiakkaiden arvostamia asioita.

Ympäristövastuullisuutta toteutetaan mm. lajittelemalla jätteet sekä parantamalla myymälöiden energiatehokkuutta.

Ruuan poisheittöhävikki pyritään minimoimaan. Maaliskuussa 2009 myymälöissä aloitettiin ylijäävän ruuan myynti 50 prosentin alennuksella, minkä ansiosta hävikki on pienentynyt.

Aukioloajat uudistuivat

Uusi vähittäiskaupan lainsäädäntö selkiytti kaupan aukioloaikoja. Kaupat voivat nyt olla auki entistä pidempään läpi vuoden.

Pirkanmaan Osuuskauppa uudisti myymälöidensä aukioloaikoja vuoden 2010 alussa. Prismat ja S-marketit palvelevat arkisin 8–21, lauantaisin 8–18 ja sunnuntaisin 12–18. Kaikkien myymälöiden aukioloajat löytyvät osoitteesta www.pirkanmaanosuuskauppa.fi.

Oman alueen tuotteet kuuluvat olennaisena osana osuuskaupan myymälöiden valikoimiin. Mervi Humina Sale Metsäkylästä ojentaa perinteikkään tamperelaisen Leivon Leipomun leipää.

Pysyvästi edullista

Taloudellisessa laskusuhdanteessa hintakilpailu päivittäistavarakaupassa kiristyy. Kun kulutus siirtyy edullisempiin tuotteisiin, keskiostos laskee. Kun myynti halutaan säilyttää entisellä tasolla, asiakasmäärien on lisäännyttävä. Hintakilpailukyky on tällöin ratkaiseva.

Vuonna 2009 päivittäistavaroiden hintatasoon vaikutti marraskuussa tapahtunut ruuan arvonlisäveron lasku. Kauppa toimi lupaustensa mukaisesti ja laski hintoja vielä enemmän kuin arvonlisäveron alennus edellytti.

Osuuskauppa tekee jatkuvasti työtä varmistaakseen pysyvästi edullisen ja luotettavan hintatason. Tämä on mahdollista, koska sen toiminta on kustannustehokasta. Kustannustehokkuutta syntyy, kun S-ryhmän ketjutoimintamalli yhdistetään osuuskaupan omaan osaamiseen.

Asiakkaiden odotuksiin on vastattu myös kasvattamalla edullisten ja laadukkaiden omien merkkien (Rainbow- ja Xtra-tuotteet) osuutta valikoimissa. Viime vuonna omien merkkien valikoimat laajentuivat erityisesti tuoretuotteissa.

Päivittäistavarakauppa

Myynti 484 milj. euroa
 Myynnin kasvu 6,5 %
 27 S-marketia
 18 Salea
 5 ABC-marketia
 5 Prismaa
 1 Sokos-herkku

S-market Mäntän Sinikka Vuorinen ja sylikaupalla S-ryhmän suosittuja Rainbow- ja X-tra -tuotteita.

S-Pankin suosio kasvaa

S-Pankki on koko kansan pankki. Sen parhaat edut on suunnattu asiakasomistajille.

Lokakuussa 2009 kaksi vuotta täyttäneen S-Pankin tarina on ollut menestys. Toisena kokonaisena toimintavuotenaan se teki 2,9 miljoonan euron positiivisen tuloksen parantaen tulostaan edellisestä vuodesta 9 miljoonalla eurolla.

S-Pankki on vakiinnuttanut asemansa merkittävänä suomalaisena pankkina. Ensimmäiseen toimintavuoteen verrattuna se tuplasi talletuskantansa sekä markkinaosuutensa yksityishenkilöiden talletuksista. Se onkin tavallisen ihmisen pankki, sillä lähes 2,5 miljardin euron talletuskannasta yksityishenkilöiden osuus on 2,3 miljardia euroa.

S-Pankin Visa-kortilla oli vuoden lopussa 377 000 käyttäjää, ja S-verkkopankin oli ottanut käyttöönsä lähes 800 000 asiakasta.

Paitsi hyvää tulosta tekevä ja nopeasti kasvava, S-Pankki on myös vakavarainen. Vakavaraisuusaste on nyt 25,8 prosenttia, kun se vuosi sitten toiminnan alkuvaiheessa oli 12,7 prosenttia.

S-Pankin omistuspohja laajeni heinäkuun alussa, kun S-ryhmän osuuskaupat tulivat osakeannilla pankin omistajiksi 50 prosentin osuudella. Aikaisemmin S-Pankin ainoana omistajana toimineen Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan (SOK) hallintaan jäi 50 prosenttia osakekannasta.

Kauppapankki on lähellä

Kotimaisuus, maksuttomat peruspalvelut sekä asioinnin palkitsevuus ovat S-Pankin suurimmat vahvuudet kilpailussa asiakkuuk-

S-Pankki

sista. S-Pankilla onkin erinomaiset edellytykset jatkaa kasvuaan myös tulevana vuosina.

Ainoana suomalaisena kauppapankkina S-Pankki tarjoaa asiakasomistajille maamme laajimman palveluverkoston ja pisimmät aukioloajat. Se on yhtä lähellä kuin lähin osuuskaupan yksikkö.

Pirkanmaan Osuuskaupalla on 14 täyden pankkipalvelun asiakaspalvelupistettä, jotka sijaitsevat Prismoissa, Sokoksessa, suurimmissa S-marketeissa sekä osuuskaupan konttorilla. Asiointipisteitä on pienemmissä S-marketeissa, Sale-lähimyymöissä ja ABC-liikennemyymälöissä. Verkkopankki palvelee ympäri vuorokauden.

Päivittäiset raha-asiat sujuvasti

S-Pankki on hionut toimintatapojaan ja kehittänyt jatkuvasti uusia tuotteita ja parempia palveluja asiakasomistajille. Suuren suosion on saavuttanut esimerkiksi S-Tuottotili.

S-Pankissa päivittäisten raha-asioiden hoito on helppoa. Bonus ja maksutapaetu maksetaan S-Tilille, jolle voi ohjata myös palkan tai eläkkeen. Tilinkäyttövälineenä toimii S-Etukortti, johon voi liittää Visa-ominaisuuden.

Käyttötili, S-Etukortti Visa ja verkkopankki ovat asiakasomistajille ja heidän kanssaan samassa taloudessa asuville maksuttomia.

Käyttötavarakauppaan uutta tarjontaa

Pirkanmaan Osuuskauppa kehittää vahvasti käyttötavarakauppaansa. Uusia aluevaltauksia ovat Kodin Terra -suurmyymälä ja Emotion-erikoisliikeketju.

Voimakas kehittämisen vaihe alkoi vuonna 2008 ja jatkuu vuoden 2011 loppuun. Sekä Prismoissa että Sokoksessa käyttötavarakaupan valikoimia on parannettu asiakasomistajien toiveiden mukaisesti.

Vuoden 2011 alkupuolella osuuskaupan Prismojen lukumäärä nousee kuuteen. Silloin ketjuun kuuluvat Prismat Kaleva, Kangasala ja Linnainmaa, Euromarketeista Prismoiksi muuttuneet Koivistonkylä ja Ideapark sekä viimeisenä valmistuva Prisma Lielähti.

Sokos-tavaratalo uudistetaan kokonaisuudessaan vuosina 2006–2011. Näin 35-vuotias tavaratalo saa nykypäivän vaatimuksia vastaavat puitteet ja ostosmukavuuden.

Käyttötavarakaupan uudistusten onnistumisesta kertoo myynnin kasvu, joka on ollut kohtuullisen hyvä taantumasta huolimatta. Vuonna 2009 käyttötavarakauppa kasvoi 5,6 prosenttia. Haastavan alkuvuoden jälkeen kauppa kävi loppuvuodesta varsin hyvin.

Kasvua odotetaan myös kuluvana vuonna, sillä Kodin Terra lisää käyttötavarakaupan kokonaisuusmyyntiä merkittävästi.

Osaavaa palvelua Kodin Terrassa

Pirkanmaan Osuuskaupan ensimmäinen Kodin Terra valmistuu uudelle Nokian Kolmenkulman yritysalueelle keväällä 2010. Harjannostajaisia vietettiin tammikuussa.

Kodin Terra on monipuolinen suurmyymälä, joka tarjoaa asiakasomistajille laajat sisustamisen, rakentamisen, remontoinnin sekä pihan ja puutarhan tuotevalikoimat. Myymälän yhteyteen tulee Pirkanmaan suurin katettu noutopiha.

Kodin Terra on osuuskaupalle mittava hanke. Paitsi suurta investointia, se merkitsee palvelukokonaisuuden laajentumista rakentamisen, remontoinnin ja sisustamisen tuotealueille. Asiakaslähtöiseen suunnitteluun ja palveluosaamiseen on panostettu erityisesti. Kodin Terraan on rekrytoitu 50–60 alan ammattilaista. Osa heistä on työskennellyt Prismoissa, osa muissa yrityksissä ja osa on koulutettu alalle ammattitutkinnon kautta.

Osuuskaupan tavoitteena on rakentaa lähivuosina myös toinen Kodin Terra Tampereen seutukunnalle.

Havainnekuva Pirkanmaan Osuuskaupan uudesta Kodin Terrasta.

Palvelutarjonta vahvistuu myös lännessä

Osuuskaupan kolmas Prisma valmistui vuonna 2009 Tampereen Linnainmaalle. Sen liikkeelle lähtö on ollut hyvä. Myös Kalevan ja Kangasalan Prismoissa käyttötavarakauppa ylsi kasvulukuihin, mikä on matalasuhteissa hyvä suoritus.

Erityisen hyvin Prismat onnistuivat sporttikaupassa sekä kodin tuotealueilla. Laskusuhdanne sen sijaan näkyi pukeutumiskaupassa sekä edellisenä vuonna hyviin myyntilukuihin yltäneessä viihdeelektroniikan kaupassa.

Ensimmäinen Länsi-Tampereelle valmistuva Prisma avataan Lielähdessä vuoden 2011 alussa. Uusi suuryksikkö vahvistaa asiakasomistajien palvelutarjontaa koko läntisen Pirkanmaan alueella.

Euromarketit Prismoiksi

Euromarketeja alettiin muuttaa Prismoiksi vuoden 2010 alussa. Koivistonkylän Euromarketin muutostyöt ovat mittavat, sillä kyseessä on eräs Suomen vanhimmista hypermarketeista. Uuden Prismian avajaisia vietetään syksyllä 2010.

Tiloiltaan nykyaikaisessa Lempäälän Ideaparkissa tehtiin lähinnä myymälämiljöötä koskevia muutoksia, ja Prisma avattiin helmikuun lopulla. Prisma Ideapark on osuuskaupan ensimmäinen kauppakeskuksessa toimiva hypermarket.

Molempien Euromarketien koko henkilökunta, yhteensä noin 150 työntekijää, siirtyi osuuskaupan palvelukseen vanhoina työntekijöinä.

Sokos uudistuu

Tampereen Sokosta on uudistettu myös vuosina 2009–2010, ja nyt on vuorossa Sokos-herkku.

Kuluvan vuoden aikana lounasravintola laajenee ja siirtyy -2. kerrokseen, jonne muuttavat myös lasten maailma ja ajanvieteosasto. Samalla päivittäistavaraosastolle louhitaan uutta tilaa Kuninkaankadun alle.

Hämeenkadun sisääntulon yhteyteen rakennetaan maisemahissi helpottamaan ja nopeuttamaan asiointia kerrosten välillä. Myös tavaratalon julkisivujen remontti saatetaan loppuun kuluvan ja ensi vuoden aikana.

Taantuma on ollut tavaratalokaupalle haastavaa aikaa. Viime vuonna Sokos Tampere ylsi kuitenkin myynnissä edellisen vuoden tasolle. Erityisen hyvin onnistuivat erilaiset kampanjat, ja joulukaupassa saavutettiin vuoden 2008 hyvä taso.

Marika Leirilaakso Sokos Tampereelta esittelee ajankohtaista naisten muotia.

Palveleva Emotion

Osuuskaupan ensimmäinen Emotion avattiin Ylöjärvellä kauppakeskus Elossa huhtikuussa 2009. Tämä S-ryhmässä erityisesti kauppakeskuksiin kehitetty erikoisliike on saanut pirkanmaalaisilta asiakasomistajilta hyvän vastaanoton, sillä peräti 90 prosenttia kokonaisuusmyynnistä on asiakasomistajamyyntiä.

Erityistä kiitosta Emotion on saanut hyvästä asiakaspalvelusta. Valikoimat muodostuvat kosmetiikasta, naisten aluspukeutumisesta, sukista ja sukkahousuista sekä terveystuotteista.

Toinen Emotion käynnistää toimintansa Ideaparkissa keväällä 2010. Osuuskaupalla on tavoitteena alkuvaiheessa viiden Emotion-myymälän ketju.

Asiakasomistajajoukko kasvaa

Asiakasomistajuuden vetovoima lisääntyy jatkuvasti kiitos laajenevan toimipaikkaverkoston, monipuolisten etujen sekä reilun palkitsemisen.

Vuonna 2009 Pirkanmaan Osuuskaupan asiakasomistajien määrä lisääntyi ja ostojen keskittäminen jatkui. Uusia jäsen-talouksia liittyi 11 585 kappaletta, mikä nosti asiakasomistajien määrän 142 567:ään. Pirkanmaalaisista talouksista noin 60 prosenttia on nyt vihreän S-Etukortin omistajia.

Asiakasomistajamyynnin merkitys osuuskaupan liiketoiminnalle on ratkaiseva. Bonusmyynnin osuus kokonaismyynnistä nousi viime vuonna 84,7 prosenttiin, ja se kasvoi kokonaismyyntiä nopeammin.

Lisää palkitsemista

Edellisten vuosien tapaan osuuskauppa palkitsi asiakasomistajiaan ostoukkolaisuudesta. Maksettu Bonus koko vuodelta oli 24,3 miljoonaa euroa, jossa lisäystä edelliseen vuoteen oli 2,6 miljoonaa euroa eli 12,1 prosenttia. Keskimäärin asiakasomistajat ylsivät 3,4 prosentin Bonukseen.

Bonusen lisäksi asiakasomistajia palkitaan maksutapaedulla, ylijäämäpalautuksella sekä osuuspääoman korolla. Kun nämä lasketaan yhteen, asiakasomistajia palkittiin viime vuonna keskimäärin 213 eurolla.

Osuuspääoman korosta päättää vuosittain osuuskaupan hallitus. Ylijäämäpalautus maksetaan hallituksen päätöksen mukaisesti vuosiotosten loppusummasta. Maksutapaetua puolestaan kertyy 0,5 prosenttia S-Etukortilla S-ryhmän toimipaikoissa maksetuista ostoksista.

Osuustoiminnan periaatteiden mukaisesti Pirkanmaan Osuuskauppa palkitsee asiakasomistajiaan ostosten keskittämisestä. Palkitseminen on progressiivista eli mitä enemmän palveluja käyttää, sitä enemmän jäsenyydestä hyötyy.

Bonusta matkoista

Asiakasomistajat saavat Bonusta myös Pirkanmaan Osuuskaupan ja S-ryhmän bonuspartnereiden palveluiden käytöstä.

Uusi kokonaisuus asiakasomistajien palvelutarjonnassa on S-Matkat.fi. Se on Suomen kattavin verkossa toimiva matkailupalvelu, joka tarjoaa laajan matkavalikoiman lisäksi mm. loman suunnittelua helpottavia kohde-esittelyjä, tietoja tapahtumista ja ravintolatarjonnasta. S-Matkat.fi-matkoista asiakasomistajat saavat Bonusta.

Asiakasomistajia 142 567 (+11 585)
 Bonusmyynti sis. myös partnerit 716,2 milj.€ (+10,3 %)
 Maksettu Bonus 24,3 milj.€ (+12,1 %)
 Bonusmyynnin osuus kokonaismyynnistä 84,7 %

Bonusta myöntävät yhteistyökumppanit

Elisa, Hertz, Himos, If, Oral, Peugeot, Silmäasema, S-Matkat.fi, Tampereen Sähkönmyynti, muut yhteistyökumppanit Prismoissa ja Sokoksessa

Asiakasomistajan ABC

Pirkanmaan Osuuskauppa laajentaa jatkuvasti liikennemyymälä- ja polttonestekaupan palvelujaan kaikkien asiakasomistajiensa ulottuville.

Vuosi 2009 oli osuuskaupan ABC-liiketoiminnalle menestys- sekäs. Kerju ylsi 125,5 miljoonan euron kokonaismyyn-tiin, jossa lisäystä edelliseen vuoteen oli 17,2 prosenttia.

Erityisen ilahduttava oli polttonestekaupan myynnin kehitys, jonka ansiosta osuuskauppa nosti markkinaosuuttaan selvästi. Litramääräinen volyyymi kasvoi 30 prosenttia. Myös liiketoiminnan tulos parani.

Kuluvana vuonna polttonesteiden myynnin kehityksen odotetaan jatkuvan hyvänä, mutta maailmanmarkkinoista johtuvat hinnantvaihtelut ovat ennakoinnattomia. Toistaiseksi talouden taantuma ei ole merkittävästi vähentänyt autoilua, mutta laman pitkittyessä tämä on mahdollista. Kaupan aukioloaikojen vapauttaminen on haaste ABC-liikennemyymälöiden marketkaupalle.

Vihreiden arvojen ABC

ABC on edelläkävijä ympäristöasioissa polttonestekaupan alueella. Ajankohtainen esimerkki vastuullisesta toiminnasta ovat erilaiset energiansäästötoimenpiteet, kuten valaistuksen asteittainen korvaaminen energiasäästävillä led-valoilla.

Kun uusia ABC-yksiköitä rakennetaan, ympäristöasiat huomioidaan tarkoin jo suunnitteluvaiheessa.

Bonusen merkitys huomattava

Suuri asiakasomistajamyynti on eräs ABC-ketjun menestymisen salaisuuksista. Edullisen ja luotettavan hinnan lisäksi asiakasomistajat saavat Bonusta S-Etukortilla jopa viisi prosenttia ja lisäksi maksutapaetua 0,5 prosenttia.

Bonusen merkitys polttonesteen hinnassa on huomattava. Pirkanmaan Osuuskaupan asiakasomistajat saivat vuonna 2009 Bonusta jokaisesta ABC:llä tankatusta litrasta keskimäärin 3,45 senttiä/litra eli yhteensä 2,9 miljoonaa euroa.

Verkosto kasvaa edelleen

Osuuskaupan ABC-verkosto jatkoi kasvuaan vuonna 2009. Osuuskauppa toi polttonestekaupan palveluita myös uusiin kuntiin. ABC-automaatit avattiin Mänttään, Urjalaan, Viialaan, Ylöjärvelle ja Tampereen Lamminpäähän.

Vuosi 2009 käynnistyi uuden ABC-liikennemyymälän, ABC Kalevan avauksella. Asiakasomistajat ottivat alusta alkaen erinomaiselle liikepaikalle rakennetun ABC:n omakseen. Sekä polttoneste-, ravintola- että Sale-myyvän myynti on käynyt odotettua paremmin.

Vuoden 2010 merkittävin hanke on ABC Kolmenkulman rakentaminen. Huhtikuussa avattava liikennemyymälä tuo osuuskaupan polttonestekaupan palvelut Nokialle, josta ne ovat tähän saakka puuttuneet. Kyseessä on Pirkanmaan suurin ja tarjonnaltaan monipuolisin ABC-liikennemyymälä, jossa mittarikentän lisäksi palvelevat S-market, 500-asiakaspäikkäinen ravintola ja pesukatu. ABC:n yhteyteen tulee myös etumyymälöitä. Sisustuksessa näkyy Nokian pitkä teollisuushistoria. Uusi liikennemyymälä työllistää noin 70 henkilöä.

ABC Viinikan autonpesupalvelut ovat saavuttaneet suuren suosion. Viime vuonna pesutilat tuplatiin. Seuraava CarWash tulee Nokialle avattavaan ABC Kolmenkulmaan.

ABC-liikennemyymälät ja -automaattiasemat

Polttoaineiden myynti 94,9 milj. euroa
 Polttoaineiden volyymin kasvu 30 %
 6 ABC-liikennemyymälää
 18 ABC-automaattiasemaa

Ravintolatarjonta uudistuu

Osuuskaupan ravintolatarjonta on monipuolista ja asiakasomistajan lompakolle sopivaa. Ravintolat elävät ajassa, ja niiden liikeideoita päivitetään jatkuvasti.

Ravintolakauppa Suomessa oli vuonna 2009 tiukassa tilanteessa – matalasuhteesta kysynnän lasku heijastuu ensimmäiseksi ravintolatoimialalle.

Laskusuhteesta huolimatta osuuskaupan ravintolatoiminta (ml. ABC-ravintolat) kehittyi viime vuonna odotusten mukaisesti. Myynti oli 39,7 miljoonaa euroa, jossa kasvua edelliseen vuoteen oli 5 prosenttia.

Ravintoloita moneen makuun

Juomamyynnin osuus ravintoloissa on vähentynyt, kun taas ruokailu on säilynyt lähes entisellään ja ns. nopeassa syömisessä jopa kasvanut. Tämä trendi sopii hyvin osuuskaupan tarjontaan, joka on ruokailupainotteista.

Osuuskaupan ravintolakirjo on laaja ja moneen makuun sopiva. Yhteensä ravintoloita on 21, ja ne sijaitsevat vilkkailla paikoilla. Niihin on helppo piipahtaa tai istua nautiskelemaan pidemmäksi aikaa. Palvelu on mutkatonta ja ystävällistä.

Merkittävän lisän ravintolatarjontaan tuovat viiden ABC-liikenemyymälän yhteydessä toimivat ruokaravintolat.

Ravintolakauppa

Myynti 39,7 milj. euroa
Myyntin kasvu 5 %
5 ruokaravintolaa
3 pikaruokapaikkaa
5 kahvilaa
6 pubia
2 yöravintolaa
5 ABC-ravintolaa

Sirpa Myllykoski laulattaa kansaa Tiikerihaissa.

Suosittu Rosso ja Tiikerihai

Vuosi 2009 oli Pirkanmaan Osuuskaupan ravintolatoiminnassa uudistusten vuosi. Merkittävin hanke oli Rosso Koskipuiston täydellinen sisätilaremontti. Rosso avattiin uudistuneena parhaaseen sesonkiin heinäkuun alussa, ja kesämyynti oli menestys.

Rosso Koskipuisto on kehittynyt paikalla aikanaan sijainneesta pienestä grillistä suuren luokan ravintolaksi, jossa nykyisin on noin 600 asiakaspaikkaa, niistä 350 terassilla Tammerkosken partaalla. Uusi eurooppalaistyylinen sisustus katutasen kahviloineen henkii samanaikaisesti vanhaa Tamperetta.

Täysin erityyppistä liikeideaa edustaa viime vuonna Tampereella avattu Tiikerihai. Se on kansanravintola, pub ja karaokebaari. Ravintola on sisustettu kekseliäästi ja vastuullisesti kierrättämällä osuuskaupan muista ravintoloista poistettuja kalusteita.

Nopean syömisin suosio kasvaa

Tiikerihain paikalla aiemmin sijainnut ravintola Buffa siirtyi osaksi Linnainmaan Prisman ravintolamaailmaa, jossa toimivat myös Hesburger, Rosso Express ja Presso-kahvila.

Uudenlaista ravintolatarjontaa edustaa Keskustorin Hesburgerin yhteyteen avattu Fiesta, joka tarjoaa texmexiä tuoreella ja raikkaalla tavalla valmistettuna ja tarjoiltuna.

Vuonna 2010 osuuskauppa avaa Tampereen Kuninkaankadulle Amarillo-ravintolan entisen Rosson paikalle sekä ravintolan uuden Koivistonkylän Prisman yhteyteen. Uutta ravintolatarjontaa tulee myös huhtikuussa avattavaan ABC Kolmenkulmaan.

Linda Lilja tarjoilee peri-italialaista pastaa uudistuneessa Rosso Koskipuistossa.

MrPickwick

FIESTA!

NEW YORK
Restaurant kitchen & bar

Kippis.fi
Ravintolat yhdessä osoitteessa

TEATTERIRAVINTOLA
TILLIKKA

PUBLIC CORNER
KESKUSTORI

Emma

HESBURGER

Bistro
TILLIKKA

TORO

PUB
HOVIPOIKA
PALVELUA VUODESTA 1927

Bustan
BAARI & OLOHUONE

ROSSO
EXPRESS

ROSSO®

Tuoppi

Presso
Hyvää ruokaa, tuoretta kahvia

COFFEE
HOUSE

TIKERIHAI
JUOMAA & LAULUA IHAN JOKA PÄIVÄ!

sevilla
Bar & Kitchen

SEURAHUONE

TEATTERIN
KELLARI
EIKÄ KULTTUURIRUOKAA

Turvallinen työnantaja

Pitkäjänteisesti toimiva osuuskauppa on turvallinen työnantaja taantumassakin.

Pirkanmaan Osuuskauppa on toimialueellaan vähittäiskaupan suurin työllistäjä. Kasvaneen liiketoiminnan ansiosta henkilöstön määrä on 2000-luvulla lisääntynyt joka vuosi. Vuoden 2009 lopussa osuuskaupan palveluksessa oli yhteensä 2 386 henkilöä. Vuoden aikana henkilökunnan määrä kasvoi 171:llä.

Kuluvana vuonna henkilöstön määrä kasvaa edelleen uusien liiketoimintahankkeiden, kuten uusien Prismojen, Kodin Terran ja ABC-liikennemyymälä Kolmenkulman, ansiosta.

Osuuskauppa on myös suuri kausityöllistäjä, joka palkkaa vuosittain satoja kesätyöntekijöitä sekä joulu- ja kiireapulaisia. Viime vuonna Tutustu ja tienaa -työharjoittelussa oli 450 14–17-vuotista koululaista oppimassa työelämän käytäntöjä ja pelisääntöjä.

Viimeisimmän henkilöstön työtyytyväisyystutkimuksen mukaan osuuskauppa koetaan turvalliseksi työnantajaksi, joka huolehtii henkilöstönsä hyvinvoinnista. Tutkimuksen kokonaisar-

vosana nousi hienosti hyvältä tasolta kiitettävälle tasolle. Osuuskauppa myös palkitsee hyvistä työsuorituksista. Koko henkilökunta on tulospalkkauksen piirissä, ja osuuskaupan henkilöstöedut ovat merkittävät.

Tavoitteena pitkäaikaiset työsuhteet

Osuuskauppa pyrkii luomaan pitkäaikaisia työsuhteita. Näin varmistetaan ammattitaitoisen työvoiman pysyvyys. Lisäksi hyvistä työnantajakuvasta huolehtiminen on tärkeää, jotta palvelukseen saadaan uutta, osaavaa työvoimaa. Työnantajakuva rakentaa parhaiten sitoutunut ja tyytyväinen henkilöstö, joka tutkimuksen mukaan suosittelee lämpimästi osuuskauppaa työnantajana muille.

Henkilökunnan määrän kehitys

(kokoaikaisiksi muutettuna)

2005	1176
2006	1340
2007	1482
2008	1603
2009	1669

Marketpäällikkö Lars Kuivalainen (toinen oik.) pitää työryhmänsä kanssa osaamiskeskustelua S-market Kaukajärvellä.

Paikallisten oppilaitosten kanssa tehdään yhteistyötä, jotta kaupallisen alan koulutus on jatkuvaa ja omalle henkilökunnalle pystytään tarjoamaan väylä jatko-opintoihin.

Muun muassa ammattitutkinnot antavat henkilökunnalle mahdollisuuden kehittyä työssään ja edetä työurallaan. Tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat kauppaoppilaitokset, aikuiskoulutuskeskus, ammattikorkeakoulu ja ravintolaoppilaitos. Tiivistä yhteistyötä tehdään jatkuvasti myös S-ryhmän oman koulutus- ja kehittämiskeskuksen, Jollas Instituutin, kanssa.

Jatkuvaa osaamisen kehittämistä

Osaamisen varmistaminen ja kehittäminen on osuuskaupan keskeisiä kilpailuvaltteja. Osaamiskeskustelut työryhmän johtamisen välineenä otettiin ensimmäisenä osuuskauppana käyttöön Pirkanmaalla. Niiden tarkoituksena on kartoittaa, millaista osaamista työryhmistä löytyy ja millaista tarvitaan lisää. Henkilöstö itse pääsee vaikuttamaan vahvasti omaan kehittymiseensä.

Esimiesten alaistensa kanssa käymät kehityskeskustelut, joissa kartoitetaan henkilökohtaisia kehittymistarpeita ja -haluja, ovat tärkeä osa osaamisen varmistamista.

Työpaikkana osuuskauppa on monipuolinen, koska se toimii monella liiketoiminta-alueella. Henkilökunnalla on mahdollisuus halutessaan siirtyä toimialalta toiselle, mikä mahdollistetaan mm. koulutusten avulla. Hyvistä, onnistuneista esimerkeistä halutaan viestiä henkilöstölle.

Huolenpitoa työvireestä

Osuuskauppa edistää monin tavoin työntekijöidensä työhyvinvointia. Käytössä ovat mm. liikuntaselvit, useita kumppaneita liikuntaharrastuksiin ja kattavat työterveyspalvelut.

Tammikuussa 2010 käynnistyi yhteistyössä Excenta Oy:n ja Tapiolan kanssa iso työvirehanke, jossa aluksi ovat mukana kaikki osuuskaupan anniskeluravintolat ja muutama S-market, yhteensä noin 400 henkilöä. Ohjelmaan tulevat kokemusten karttuessa mahdollisesti myöhemmin mukaan myös muut toimialat. Hyvinvointivalmennus tähtää fyysisen ja psyykkisen työkyvyn parantamiseen.

Merkittävä vaikutus työssä viihtymiseen ja hyvien työsuoritusten syntymiseen on esimiestyöllä. Siihen osuuskaupassa kiinnitetään jatkuvasti huomiota, ja esimiehille annetaan tukea tässä onnistumisessa.

Sisustussuunnittelijaksi opiskeleva Hannamari Sulonen työskentelee Pirkanmaan Osuuskaupan uudessa Kodin Terrassa.

Yhteistä hyvää

Osuuskaupan omistavat sen asiakkaat. Heillä on mahdollisuus vaikuttaa toimintaan.

Osuustoiminta eroaa merkittävällä tavalla muista yritysmuodoista. Toiminnan tarkoituksena on tuottaa palveluja ja etuja asiakkaille, jotka samalla ovat yrityksen omistajia, jokainen yhtä suurella osuudella. Osuuskaupoissa myös henkilökuntaan kuuluvat omistavat asiakasomistajina osan työpaikastaan.

Osuuskaupan jäseniksi eli asiakasomistajiksi tullaan maksamalla osuismaksusijoitus, joka Pirkanmaan Osuuskaupassa on sata euroa.

Pirkanmaan Osuuskaupan tavoitteena on kannattava liiketoiminta pitkällä tähtäimellä. Näin toiminta-ajatusta ja arvoja voidaan toteuttaa käytännössä.

Asiakasomistajilla on todellinen vaikutusmahdollisuus osuuskaupan toimintaan. Vaikuttaminen voi tapahtua monella tavalla: äänestämällä edustajiston vaaleissa, toimimalla itse hallintoelimissä tai antamalla suoraa palautetta osuuskaupan toiminnasta erilaisia palautekanavia pitkin.

Edustajisto ylin päättävä elin

Osuuskaupoissa päätöksenteko perustuu edustukselliseen demokratiaan. Ylintä päätösvaltaa käyttää vaaleilla valittu edustajisto. Äänioikeus edustajiston vaaleissa on tärkeä asiakasomistajuuteen liittyvä oikeus.

Edustajiston tärkeimpiä tehtäviä ovat tilinpäätöksen ja voitonjaon käsittely, vastuuvapauden myöntäminen osuuskaupan hallitukselle, hallintoneuvostolle ja toimitusjohtajalle, nimeämisvaliokunnan, hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajien valinta sekä muut osuuskaupan sääntöihin liittyvät asiat.

Edustajisto:

Jäsenalue 1: Pohjois-Pirkanmaa

(Juupajoki, Jämsä, Kuru, Mänttä-Vilppula, Orivesi, Ruovesi, Virrat)
Ahonen Veikko, työnohjaaja, Mänttä
Anttila Marjo, emäntä, Vilppula
Kärki Markku, eläkeläinen, Orivesi
Mikkola Tuija, maatalousyrittäjä, Ruovesi
Varjonen Mirja, kassaesimies, Virrat

Jäsenalue 2: Etelä-Pirkanmaa

(Akaa, Kangasala, Kylmäkoski, Lempäälä, Pälkäne, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti)
Arvela Ari, yrittäjä, maanviljelijä, Vesilahti
Kaheinen Mervi, lehdenjakaja, Valkeakoski
Keskinen Liisa, emäntä, pankkitoimihenkilö, Pälkäne
Lahti-Nuuttila Pentti, eläkkeensaaja, toimittaja, Kangasala
Laitila Marja, hammaslääkäri, Kangasala
Parikka Pirkko-Liisa, sairaanhoitaja, eläkeläinen, Kylmäkoski
Petäkoski-Hult Tuula, fil.tri, erikoistutkija, Lempäälä
Rautiainen Risto, yrittäjä, Valkeakoski
Salovaara Pertti, kansanedustaja, toimittaja, Lempäälä
Selkee Antti, opettaja, LitM, Valkeakoski
Toivonen Raija, asiakasneuvoja, Akaa
Tulenheimo Torsti, ekonomi, talouspäällikkö, Kangasala
Välimaa Marjatta, opettaja, perheenäiti, Kangasala

Jäsenalue 3: Tampere

Airaksinen Harri, asiakasjohtaja, Tampere
Autero Pirjo, asiakasneuvoja, Tampere
Erkkilä Mauri, komisario, evp, Tampere
Eromäki Sirpa, eläkeläinen, Tampere
Huikuri Sanna, ympäristöinsinööri, Tampere
Jokinen Tarja, sairaanhoitaja, Tampere
Jumppanen Piippa, johtava ylihoitaja, Tampere
Juvonen Marja, terveydenhoitaja, seksuaaliterapeutti, Tampere
Kiviniemi Tuula, perhetyöntekijä, Tampere
Koskinen Elsa, keittäjä, Tampere
Koskiniemi Helena, pääluottamusmies, Tampere
Kriikku Mikko, metsätalousinsinööri, Tampere
Lammi Kalevi, diplomi-insinööri, Tampere
Liimola Anne, puheenjohtaja, Tampere
Löyttyniemi Liisa, opettaja, Tampere
Mattila Tero, kuorma-autonkuljettaja, Tampere
Nuolimaa Risto, professori, Tampere
Prusi Jukka, myymäläpäällikkö, Tampere
Rantala Maire, perushoitaja, omaishoitaja, Tampere
Rantaviita-Tiainen Anna-Kaarina, merkonomi, toimistosihtööri, Tampere
Rauhala Leena, kansanedustaja, FM, Tampere
Savolainen Arto, maanviljelijä, Tampere

Vasemmalla hallintoneuvoston varapuheenjohtaja Salme Näsi, hallintoneuvoston puheenjohtaja Ilkka Ojala ja hallituksen jäsen Sari Rämö.

Schafeitel Yrjö, sosionomi, yo-merkonomi, Tampere
Syrjänen Ilkka, asianajaja, Tampere
Tuulensuu Katri, vs. opettaja, Tampere
Uitti Anneli, lastenlääkäri, Tampere
Virtanen Sirkkaliisa, ylihoitaja, Tampere
Välimäki Pauli, viestinnän erityisasiantuntija, YTM, Tampere

Jäsenalue 4: Länsi-Pirkanmaa

(Hämeenkyrö, Ikaalinen, Jämijärvi, Karvia, Kihniö, Nokia, Parkano, Pirkkala, Sastamala, Ylöjärvi, Äetsä)
Aaltonen Auli, työsuojeluvaltuutettu, lastenhoitaja, Nokia
Andersson Jari, rehtori, Sastamala
Hernesniemi Herkku, pääluottamusmies, eläkeläinen, Nokia
Ihalainen Sari, perushoitaja, Hämeenkyrö
Inna Jouni, rehtori, Sastamala
Joensivu Leena, apulaisrehtori, Ylöjärvi
Kilpikari Päivi, kärkeäjätuomari, varatuomari, Nokia
Koskinen Eila, myymäläkassa, Parkano
Kunnas Riitta, eläkeläinen, Pirkkala
Mäkelä Anne, fysioterapeutti, yrittäjä, Ikaalinen
Ojennus Reijo, kauppateknikko, leipurimestari, Parkano
Soukko Tarja, johtava hoitaja, YTM, Hämeenkyrö
Taipale Aarre, ylikonstaapeli, eläkeläinen, Hämeenkyrö
Vilen Riitta, erikoissairaanhoitaja, yrittäjä, Ylöjärvi

Hallintoneuvosto hyväksyy strategian

Pirkanmaan Osuuskaupan hallintoneuvostoon kuuluu 24 jäsentä, joista kaksi on henkilökunnan edustajaa. Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa, että osuuskauppaa ja sen hallintoa hoidetaan lain ja sääntöjen sekä edustajiston ja hallintoneuvoston päätösten mukaisesti. Se myös vahvistaa osuuskaupan strategian.

Hallintoneuvosto päättää lisäksi osuuskaupan toiminnan huomattavasta laajentamisesta tai supistamisesta. Se valitsee osuuskaupan hallituksen ja toimitusjohtajan.

Hallintoneuvosto:

Asumaniemi Hellä, ylihoitaja, Tampere
Hiitti Harri, sivistysjohtaja, Parkano
Höyssä Matti, tiepalvelupäällikkö, Tampere
Kajan Maija, gynekologi, Tampere
Kivelä Katri, fil.maisteri, Lempäälä
Koskela Jouni, edunvalvontapäällikkö, Tampere
Linnainmaa Risto, maatalousyrittäjä, Hämeenkyrö
Marenk Marianne, lastenlääkäri, Valkeakoski
Mattila Teppo, luokanopettaja, Tampere
Nenonen Ari-Pekka, maanviljelijä, Ruovesi
Näsi Salme, professori, Tampere
Ojala Ilkka, toimitusjohtaja, Tampere
Pitkäkoski Johanna, kotitalouden lehtori, Sastamala
Puhakka Riitta, kärkeäjätuomari, Pirkkala
Päivärinta Pekka, peltiseppä, kauppateknikko, Kangasala
Rajala Timo, hallintojohtaja, varatuomari, Akaa
Rauas Antti, maanviljelijä, Pälkäne
Salo Johanna, työsuojeluvaltuutettu, Kangasala
Sirén Elina, terveydenhoitaja, Tampere
Suoniemi Jukka, marketpäällikkö, Tampere
Toivonen Timo, taloustiet. maisteri, Tampere
Valve Tapio, asuntosihtööri, Orivesi
Vilpo Jyri, diplomi-insinööri, Tampere
Viteli Terttu, kotitalousteknikko, Nokia

Hallintoneuvoston puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja Ilkka Ojala ja varapuheenjohtajana professori Salme Näsi.

Teollisuudesta johtamisnäkökulmaa osuuskaupan hallintoon

Tamperelainen SCA Packaging Finland Oy:n toimitusjohtaja Sari Rämö on uusi jäsen Pirkanmaan Osuuskaupan vuoden 2010 hallituksessa.

– Itselläni ei ollut aiempaa osuuskauppataustaa, mutta isäni työskenteli koko ikänsä osuuskaupassa myyntitehtävissä. Olin kyllä välittömästi kiinnostunut hallituksen jäsenyydestä, kun asiaa hallintoneuvoston nimitystoimikunnasta tiedusteltiin.

Rämön mielestä Pirkanmaan Osuuskaupan merkitys korostuu etenkin suurena työllistäjänä.

– Tampereen ollessa merkittävä koulutuskeskus osuuskauppa pystyy tarjoamaan opiskelijoiden aikatauluihin sopivia työpaikkoja ja heidän kaipaamiaan lisäansioita.

Osuustoiminnassa pätevät Rämön mukaan samat kannattavuus- ja tehokkuusvaateet kuin kaikessa muussakin liiketoiminnassa. Suurimpana erottavana tekijänä muihin yrityksiin hän näkee asiakasomistajuuden ja siihen kuuluvan osallistumismahdollisuuden.

– Asiakas on aina tärkeä, mutta osuuskaupan tavassa toimia asiakkaan läheisyys ja merkitys vielä korostuvat. Tulevaisuudessa olennaista on kilpailukyyn ylläpitäminen ja kehittäminen, jotta voimme tarjota asiakasomistajille heidän tarvitsemansa palvelut, Sari Rämö korostaa.

Hallitus ohjaa liiketoimintaa

Pirkanmaan Osuuskaupan hallitukseen kuuluu kuusi jäsentä, joista viisi valitaan vuosittain. Hallituksen tehtävänä on edistää osuuskaupan etua ja osuuskaupan menestystä hoitamalla sen asioita lain ja sääntöjen mukaisesti ja valvoa liiketoimintaa. Hallitus päättää keskeiset tavoitteet ja strategiat. Se myös päättää vuosittain osuuskaupan taloudellisista kokonaistavoitteista ja investoinneista.

Hallitus:

Mäki-Ullakko Timo, toimitusjohtaja, Tampere

Leppäalho Markku, kauppatieteiden tohtori, Tampere

Rämö Sari, toimitusjohtaja, Lempäälä

Saarin Johanna, maa- ja metsätal.kand., emäntä, Virrat

Toikkonen Mikko, diplomi-insinööri, Tampere

Tuori Risto, asianajaja, Sastamala

Hallituksen puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja Timo Mäki-Ullakko ja varapuheenjohtajana Markku Leppäalho.

Johtoryhmä toteuttaa liiketoimintaa käytännössä

Johtoryhmän tehtävänä on viedä strategia käytäntöön. Jokainen johtoryhmän jäsen vastaa omasta liiketoiminta- tai asiantuntemusalueestaan.

Johtoryhmä:

Toimitusjohtaja Timo Mäki-Ullakko

Henkilöstön kehittämispäällikkö Tero Hassinen

Kaupallinen johtaja Jukka Kaikko

Toimialajohtaja Mirko Lännpää

Talousjohtaja Jouni Uusi-Seppä

Toimialajohtaja Heli Hiltunen 28.2.2010 asti

Asiakkuus- ja viestintäpäällikkö Lea Suuripää 28.2.2010 asti

Tilintarkastajat:

Lindell Tero, KHT-tilintarkastaja, Tilitoimisto Idman & Wilen

Viitanen Erkki, HTM, KHT-yhteisö Tilintarkastus Otava Oy

Hallitus

Timo Mäki-Ullakko

Markku Leppäalho

Sari Rämö

Johanna Saarin

Mikko Toikkonen

Risto Tuori

Johtoryhmä

Timo Mäki-Ullakko

Tero Hassinen

Jukka Kaikko

Mirko Lännpää

Jouni Uusi-Seppä

Hallintoneuvoston puheenjohtajat

Ilkka Ojala

Salme Näsi

Vastuullinen osuuskauppa

Pirkanmaan Osuuskauppa toteuttaa vastuullisuutta kaikessa arjen toiminnassa.

Yrityksen vastuullisen toiminnan kivijalkana on taloudellinen vastuullisuus. Sen avulla luodaan edellytykset toteuttaa myös sosiaalista ja ympäristövastuuta.

Taloudellinen vastuullisuus on huolehtimista yrityksen kannattavuudesta, kilpailukyvyistä, tehokkuudesta ja jatkuvuudesta. Pirkanmaan Osuuskauppa on hyvä yrityskansalainen, jonka toiminta hyödyttää maakuntaa mm. investointien ja verojen kautta.

Sosiaaliseen vastuuseen kuuluvat mm. huolenpito omasta henkilöstöstä – sen työhyvinvoinnista ja osaamisesta – sekä vastuu tuotteiden ja palveluiden turvallisuudesta. Osuuskauppa osallistuu

useiden erilaisten yleishyödyllisten yhteisöjen ja hankkeiden tukemiseen.

Ympäristöä säästävät toimintatavat, kuten jätteiden lajittelu ja kierrätys sekä energiatehokkuudesta huolehtiminen, samoin kuin se, että kuluttajille tarjotaan mahdollisuus tehdä ympäristöystävällisiä valintoja, ovat ympäristövastuun toteuttamista osuuskaupan arjessa.

Ympäristövastuun merkitys korostuu vuosi vuodelta. Osuuskaupan kaikissa toimipaikoissa on omat tehtävään nimetyt ympäristövastaavat, jotka yhdessä henkilökunnan kanssa toteuttavat osuuskaupan ympäristöohjelmaa.

Risto-veturi muutti uuteen kotiin

Tampereen rautatieaseman kupeessa sijainnut Risto-veturi on saanut uuden kodin ABC-liikennemyymälä Toijalan pihalta. Osuuskauppa kunnostaa veteraaniveturin Haapamäen Museoveturiyhdistys ry:n antamien ohjeiden mukaan. Yhteistyökumppanina on Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston rakennustekniikan osasto, ja kunnostus tehdään oppilastyönä.

Riston kunnostus on iso, vuoteen 2012 saakka jatkuva urakka, vaikka veturin peruskunto onkin hyvä. Risto kärsi edellisessä sijoituspaikassaan vandalismista.

Risto-veturi on tärkeä osa liikenteen historiaa ja sopii hyvin Toijalaan, minne kyseinen Tampereen Lokomolta vuonna 1956 valmistunut Tr-1-tyyppin veturi ajoi neitsytmatkansa.

Pirkanmaan Osuuskauppa tuki vuonna 2009 mm. seuraavia toimintoja ja tahoja:

nuorisourheilu
sotaveteraanit
Lions Clubit
SPR Hämeen piiri
MLL
vammaistyö
kulttuuritapahtumat ja näyttelyt
Hämeen 4H-piirin toiminta
nuoriso- ja lapsitapahtumat
kesäsiirtolatoiminta
opinnäytetyöt
toissa taksvärkkiläisiä ja yli 400 nuorta kesäharjoittelussa

Energiaa säästäen

Pirkanmaan Osuuskaupassa ollaan energiapihejä. Osuuskauppa on mukana S-ryhmän allekirjoittamassa energiatehokkuussopimuksessa, joka edellyttää yhdeksän prosentin energiansäästöä vuoteen 2016 mennessä. Lähtötasona on vuoden 2005 energiankulutus.

Osuuskaupassa on jo ryhdytty käytännön toimenpiteisiin. Tällaisia ovat mm. energiansäästölamppujen ja led-valojen käyttö, valaistusten päällöloaikojen tarkistaminen, energiaa säästävien laitteiden ja kalusteiden sekä maalämmön käyttöönotto. Energiankulutusta seurataan myös entistä tarkemmin ja poikkeamiin puututaan.

Ympäristöystävällistä hankintaa ja logistiikkaa

Kaupan alalla hankintatoiminta ja siihen oleellisesti kuuluva logistiikka kuormittavat ympäristöä. Tilausjärjestelmiä sähköistämällä ja tehokkaasti keskitettyjä toimituksia käytämällä voidaan minimoida teiden päällä liikkuvien tavarakuormien määrä.

Hankinnan ja logistiikan ympäristöystävällisyyteen on kiinnitetty huomiota koko S-ryhmässä. Ympäristönäkökohdat on otettu tarkkaan huomioon S-ryhmän uuden, parhailaan valmistumassa olevan käyttötavaroiden logistiikkakeskuksen suunnittelussa ja rakentamisessa.

Osuuskaupan toimipaikoissa on myynnissä yli 400 ympäristöystävällistä tuotetta, jotka tunnistaa omista merkeistä. Näitä ovat mm. Joutsenmerkki, EU-kukka, luomumerkit, Ökö Tex -tekstiilituotteiden tuoteturvallisuusmerkki ja Reilun Kaupan merkki.

Myynnissä on myös bio- ja kangaskasseja.

Turvallinen osuuskauppa

Osuuskauppa haluaa olla turvallinen yritys sekä asiakkailleen että henkilöstölleen. Asiakkaille turvallisuus merkitsee tuotteiden, palveluiden ja asiointin tasaista laatua sekä turvalli-

suutta. Henkilöstölle se merkitsee turvallista työympäristöä.

Turvallisuudesta huolehtimisessa avainasioita ovat ennaltaehkäisy ja varautuminen poikkeustilanteisiin. Työsuojeluun kuuluvat muun muassa riskien ennakkoarviointi, työterveyshuolto sekä ensiapukoulutukset. Henkilöstöä opastetaan toimimaan oikein erilaisissa kriisi- ja vaaratilanteissa. Pääyhteistyökumppanina näissä koulutuksissa on Suomen Punainen Risti.

Turvallisuustoiminnan tavoitteena on viime kädessä turvata osuuskaupan liiketoiminnan jatkuminen kaikissa olosuhteissa.

Osa menestyvää S-ryhmää

Pirkanmaan Osuuskauppa on myynnitään kolmanneksi suurin osuuskauppa.

S-ryhmä on merkittävä suomalainen, osuustoiminnallinen kaupanalan yritysryhmä. Sen muodostavat 22 alueosuuskauppaa, 10 paikallisosuuskauppaa sekä keskusliike SOK tytäryhtiöineen.

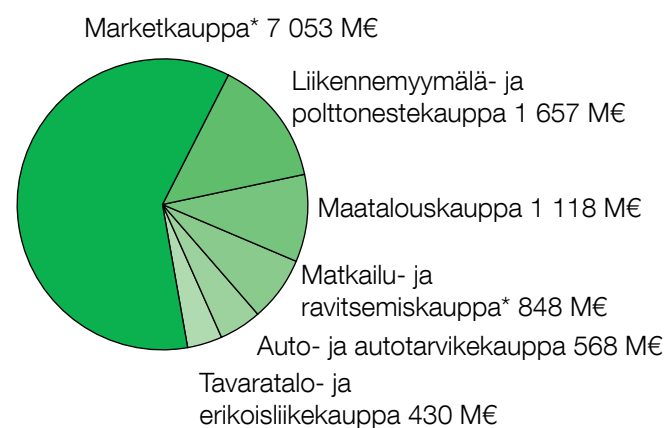
Asiakasomistajan ykkösvalinta

S-ryhmän liiketoiminnan tarkoituksena on tuottaa palveluja ja etuja asiakasomistajille, jotka omistavat eri puolilla maata toimivat osuuskaupat. S-ryhmä haluaa tarjota asiakasomistajille kaikkialla Suomessa monipuoliset palvelut ja laajan toimipaikkaverkoston. Kaiken toiminnan lähtökohtana ovat asiakkaan palvelutarpeet ja arjen helpottaminen.

Asiakasomistajat saavat Bonusta ja asiakasomistajaetuja kaikista S-ryhmän toimipaikoista Suomessa ja lähialueilla. Osuuskaupan omaa liiketoimintaa Pirkanmaalla täydentävät Sokos Hotellit, Automaa Oy, Agrimarketit ja Multasormet.

S-ryhmän vähittäismyynnit liiketoiminta-alueittain

*sisältää lähialueiden myynnin

Monipuolinen verkosto, yli 1 500 toimipaikkaa

Marketkauppa

- Prisma
- S-marketit
- Salet ja Alepat
- Kodin Terra

Liikennemyymälä- ja polttonestekauppa

- ABC-liikennemyymälät ja -automaattiasemat

Tavaratalo- ja erikoisliikekauppa

- Sokos-tavaratalot
- Emotion-erikoisliikkeet
- Pukumies-erikoisliikkeet

Matkailu- ja ravitsemiskauppa

- Sokos Hotellit
- Radisson Blu Hotellit
- Holiday Club Spa Hotellit
- ravintolat

Auto- ja autotarvikekauppa

- Automaa Oy
- S-ryhmän autokaupat

Maatalouskauppa

- Agrimarketit
- S-Rautamarketit
- Multasormet

Pirkanmaan Osuuskauppa
PL 130, 33101 Tampere
Åkerlundinkatu 11 A, 33100 Tampere
Puh. 010 767 0010
Faksi 010 767 0099
Puh. asiakasomistajapalvelu 010 767 0011
www.pirkanmaanosuuskauppa.fi

Y-tunnus 0536307-0

Toimitus: Viestintäsalot Oy
Ulkoasu: Oskari Kiiski
Kuvat: Petteri Kitti
Painopaikka: PunaMusta